

aanvullend ecologisch onderzoek

onderzoek naar de aanwezigheid van beschermde natuurwaarden
ten behoeve van ruimtelijke ontwikkelingen

ijzerman **advies**

ruimtelijke ordening & ecologie

locatie Veedijk 75, Berlicum

rapportnummer 2009174

aanvullend ecologisch onderzoek

Locatie Veedijk 75, Berlicum

rapportnummer 2009174

rapportnummer: 2009174

datum: 14 augustus 2009

opdrachtgever: Buro ROS
Ruimtelijke ordening & stedenbouw
Willibrordlaan 43a
5096 BE !Hulsel
m (06) 470 54 432
e m.hartgerink@buro-ros.nl
i www.buro-ros.nl

contactpersoon: dhr. M. Hartgerink

uitvoerder: © IJzerman advies
St. Josephstraat 126e
5017 GL Tilburg
Tel. 013-5821401
GSM 06-38506432
Mail sander@landschappers.nl
www.ijzermanadvies.com

projectleider: S.J. IJzerman

IJzerman advies is aangesloten bij het [Netwerk Groene Bureaus](#)

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Doelstelling	4
Gebiedsbeschrijving	5
huidige situatie	5
toekomstige situatie en benodigde ingrepen	5
Werkwijze	7
Wet- en regelgeving	8
Resultaten	9
inspectie bebouwing	9
batdetectoronderzoek	9
Conclusie	9
Bronnen	10

Inleiding

Voor de locatie Veedijk 75 te Berlicum bestaan ontwikkelingsplannen.

In februari 2009 heeft een quick scan flora en fauna plaatsgevonden voor de betreffende planlocatie. Hieruit kwam naar voren dat de geplande ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk strijdig zijn met beginselen van de Flora- en faunawet en dat in het kader hiervan aanvullend onderzoek noodzakelijk wordt geacht.

In deze rapportage worden de bevindingen van het aanvullend onderzoek gepresenteerd en worden de consequenties van de geplande ruimtelijke ingrepen ten aanzien van de Flora- en faunawet nogmaals beschouwd.

Doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek is duidelijkheid te verkrijgen over de vraag of de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet worden overtreden door de voorgenomen ruimtelijke ontwikkelingen. Indien er sprake is van een overtreding van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet is voor de ingrepen een ontheffing vereist op grond van artikel 75c Flora- en faunawet.

Op basis van de uitgevoerde quick scan kwam naar voren dat nader onderzoek gedaan moest worden naar:

- amfibieën in de te dempen sloot;
- uilen in de te slopen bebouwing;
- vleermuizen in de te slopen bebouwing.

Gebiedsbeschrijving

huidige situatie

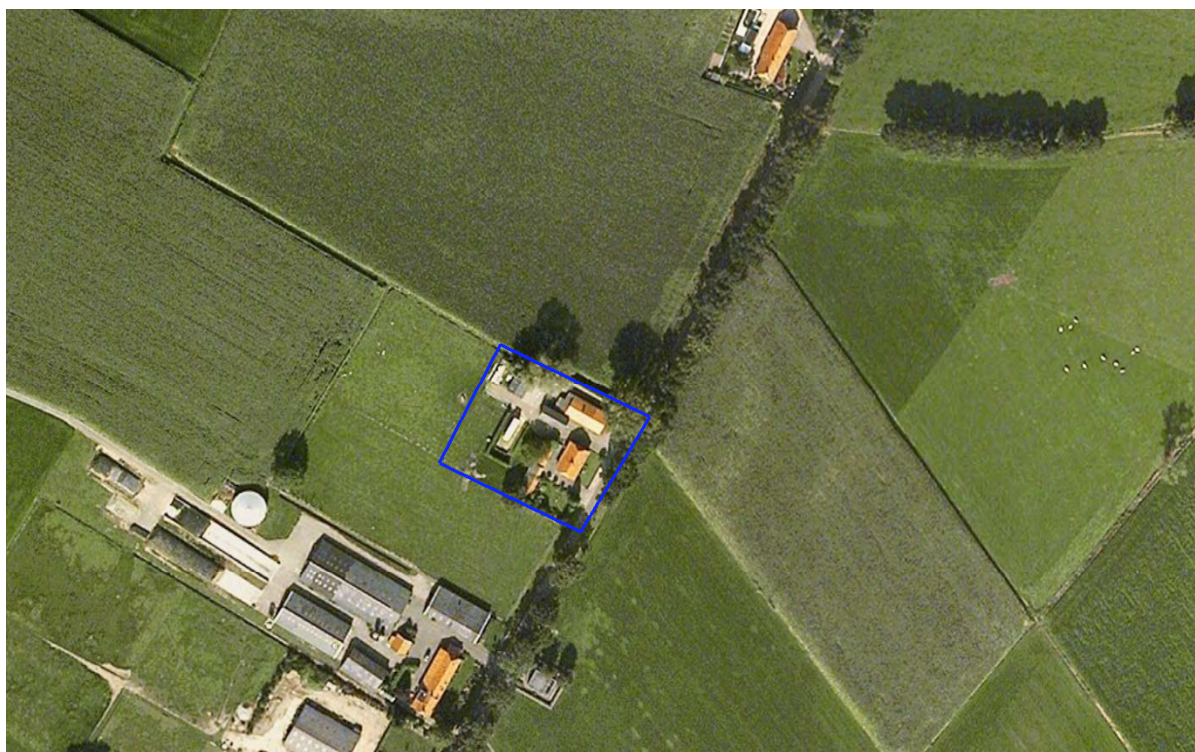
Het plangebied is gelegen ten noordoosten van de bebouwde kern van Berlicum, aan de Veedijk nummer 75 te Berlicum (gemeente Sint-Michielsgestel).

Het betreft een agrarische gebruikruimte met enkele stallen, schuren en een woonhuis.

Het plangebied is omgeven door weiland. Langs de Veedijk staan eiken. Op de planlocatie staan enkele bomen en struiken.

De sloot was ten tijde van het nader onderzoek gedempt.

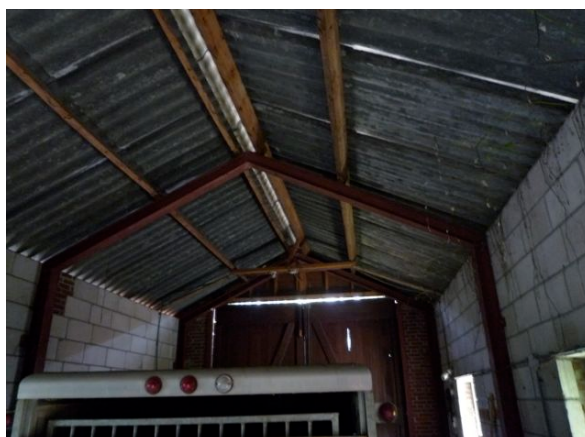
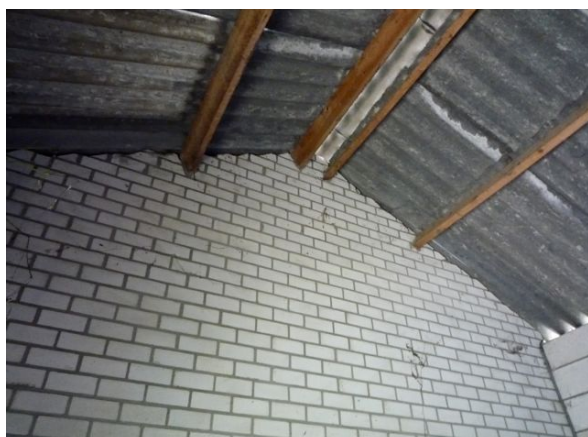
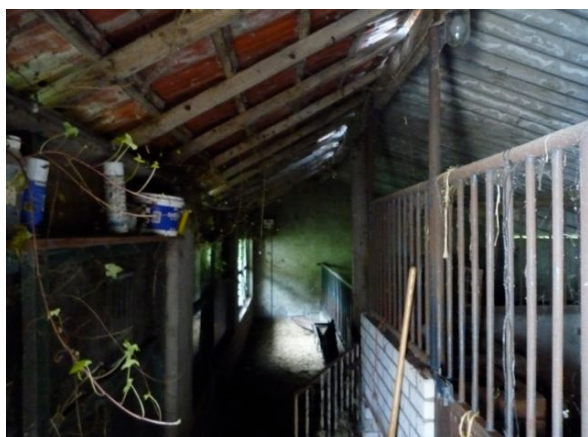
Waterstructuren ontbreken op de planlocatie.

Afbeelding 1: ligging plangebied (bron: Google Earth)

toekomstige situatie en benodigde ingrepen

De aanwezige bebouwing dient te worden gesloopt en de aanwezige groenstructuren zullen worden verwijderd.

Werkwijze

Op 14 augustus 2009 heeft een uitgebreide visuele inspectie van de groenstructuren en de bebouwing aan binnen en buitenzijde plaatsgevonden.
Er hebben daarnaast twee avondbezoeken plaatsgevonden.

datum	temperatuur	omstandigheden	luchtdruk hPa	tijd
23 jul 2009	16 °C	licht bewolkt, windstil, droog, vliegende insecten	1021,1	21:00 - 0:30
3 aug 2009	18 °C	onbewolkt, droog, vliegende insecten	1015	21:00 - 0:30

Tabel 1: overzicht avond en ochtendbezoeken

Het onderzoek is gedaan op basis van zichtwaarnemingen en waarnemingen van het ultrasone geluid van vleermuizen met behulp van bat-detectors. Er is gebruik gemaakt van een heterodyne batdetector van het type Pettersson D100 en een heterodyne bat detector met time- expansion (Pettersson D240x). Van moeilijk determineerbare soorten kon het geluid worden opgenomen voor analyse achteraf.

Tijdens de avondbezoeken is in de schemering en duister (21:00 tot 0:30) speciaal gelet op in- of uitvliegende of rondvliegende dieren rond bebouwing en oudere bomen. De meeste vleermuizen verlaten hun verblijfplaats vlak na zonsondergang of in de anderhalf uur daarna. Daarnaast is gekeken naar vleermuisactiviteit in de nabije omgeving. De weersomstandigheden waren op alle drie de bezoeken geschikt voor vleermuis-onderzoek (droog, geen wind en temperatuur boven de 10 °C). Er waren vliegende insecten aanwezig rond straatverlichting en boven begroeiing. Daarnaast is getracht fourageergebieden en trekroutes te registreren en zodoende de functie van het plangebied voor vleermuizen in kaart te brengen.

Bij de uitvoering is zoveel mogelijk het recente protocol van 2 april 2009 voor vleermuizenonderzoek aangehouden.

In de vooravond is bij ieder bezoek het gebied visueel bij licht onderzocht. Alle mogelijke holtes en ruimtes zijn hierbij gecontroleerd.

Afbeelding 3 : gebruikte batdetectors Pettersson D100 (links) en D240x (rechts).

Wet- en regelgeving

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen en uilen genieten strikte bescherming onder de Flora- en faunawet. De wet is aangevuld met een Algemene Maatregel van Bestuur met betrekking tot artikel 75 aangaande de vrijstellingen van de verbodsbepalingen.

Alle inheemse soorten vleermuizen en vogels zijn opgenomen in tabel 3 van bijlage 1 van de AMvB en zijn daarmee strikt beschermd. De wet kent ten aanzien van deze soorten een zorgplicht en verbodsbepalingen.

De Flora- en faunawet gaat uit van het 'nee tenzij'-beginsel. Beschermen staat voorop, ingrijpen is een uitzondering. De wet vereist dat zorgvuldig met dieren wordt omgegaan, de zogeheten 'zorgplicht'.

Voor inheemse diersoorten zijn er, naast de zorgplicht ook verschillende verbodsbepalingen van toepassing, beschreven in art. 9 t/m 12 van de Flora- en faunawet.

Het is ondermeer verboden verblijfplaatsen van vleermuizen en uilen, ook als die alleen periodiek gebruikt worden, te verwijderen, te vernietigen of ongeschikt te maken.

Het is eveneens verboden de functionaliteit van een vaste rust- of verblijfplaats aan te tasten door aantasting van essentiële vliegroutes en/of foerageergebieden.

Voor soorten van de Flora- en faunawet die in tabel 3 worden genoemd, kan na een uitgebreide toets een ontheffingsaanvraag ingediend worden om die activiteiten toch uit te mogen voeren.

De zorgplicht en de plicht tot voorkomen, beperken of ongedaan maken (vermijden, mitigeren en compenseren) blijft gelden, maar ontheffing van de verbodsbepalingen kan onder voorwaarden worden verleend wanneer er geen alternatief bestaat voor de ingreep en er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de 'populaties van de soort' in hun natuurlijke habitat.

Het verlenen van een ontheffing is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

Resultaten

inspectie bebouwing

De bebouwing is op 14 augustus 2009 uitvoerig gecontroleerd op sporen die duiden op de aanwezigheid van vaste verblijfslocaties voor vleermuizen en uilen of ruimtes die hiervoor geschikt zouden kunnen zijn.

Zolder- en tussenruimtes ontbreken. Alle vloerdelen en balken zijn onderzocht op het voorkomen van uitwerpselen, dode dieren en prooiresten. De bebouwing was ten tijde van de inspecties niet in het gebruik als vaste verblijfslocatie voor beschermde soorten, specifiek gebouwbewonende vleermuizen en uilen.

batdetectoronderzoek

De eerste avondronde met batdetector is uitgevoerd op 23 juli 2008. Er werd een fouragerende Gewone dwergvleermuis waargenomen langs de bomenrij aan de Veedijk. Het dier verplaatste zich hoofdzakelijk langs de lijnvormige groenstructuur van de Veedijk.

Er zijn geen zwermende of uitvliegende dieren waargenomen bij of rondom de te slopen bebouwing.

Het avondbezoek van 8 augustus 2009 leverden praktisch hetzelfde beeld op.

De dieren lijken geen functioneel gebruik te maken van de planlocatie zelf. Het gebruik concentreert zich tot de bomen langs de Veedijk. Opvallend is dat de dieren ver moeten vliegen voor enige voedselopbrengst; de momenten van waarnemingen liggen soms enige minuten uiteen. Dit geeft het beeld van een groot jachtbiotoop met vele elementen. Dit verklaard wellicht de lage dichtheden van jagende dieren.

De gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) is de meest algemene vleermuissoort van Nederland en één van de kleinste (gewicht 3,5 tot 8 gram, spanwijdte 18 tot 24 centimeter).

Het dier is een cultuurvolger en maakt gebruik van veel verschillende elementen uit het landschap. Zowel bossen als de stedelijke omgeving behoren tot de biotoop, evenals parken, lanen, struwelen en waterpartijen. De soort is gebouwbewonend. Als schuilplaatsen worden vaak spouwmuren en ruimtes onder dakpannen gebruikt. Straatverlichting wordt vaak gebruikt om bij te jagen. Met de bat-detector ligt de piekfrequentie om gewone dwergvleermuis waar te nemen tussen de 45 en 50 kHz.

Conclusie

Er zijn geen vaste rust-, verblijfs-, overwinterings- of voortplantingslocaties van vleermuizen aangetroffen. Uitvliegende of zwermende dieren zijn niet waargenomen.

Ook zijn er geen sporen die hierop duiden, aangetroffen op de planlocatie. Zowel de inspectie met het sporenonderzoek als de avondbezoeken met batdetector, wijzen hierop.

Er zijn tijdens de avondbezoeken fouragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen langs de Veedijk. De planlocatie maakt onderdeel uit van een veel groter jachtgebied en er in de omgeving is genoeg potentieel jachtgebied voor gewone dwergvleermuis voorhanden. Het plangebied zelf heeft geen substantiële functie als fourageergebied voor vleermuizen.

Ook liggen er geen lijnvormige landschapselementen op de planlocatie zelf die van belang zijn als ondersteuning voor het lokale netwerk van vaste vlieg- trekroutes.

Ruimtelijke ingrepen in het plangebied hebben door het ontbreken van vaste verblijfs- en gebruikplaatsen voor vleermuizen geen nadelige effecten op de instandhouding van de lokale populaties. Een ontheffing op de Flora- en faunawet is derhalve niet vereist.

Er zijn geen sporen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van uilen op de planlocatie.

Ten tijde van de veldinspectie was de te onderzoeken sloot reeds gedempt. Beschermde amfibieën komen niet voor op de planlocatie.

Bronnen

www.brabant.nl

www.natuurloket.nl

www9.minlnv.nl

www.ravon.nl

Boye, P. et al., *Fledermäuse und Fledermausschutz in Deutschland*, Bundesamt für Naturschutz, Bonn, 1999.

Broekhuizen, S., et al., *Atlas van de Nederlandse Zoogdieren*, KNNV, Utrecht, 1992.

Diepenbeek, A. van, *Veldgids diersporen*, KNNV, Utrecht, 1999.

Dietz, C. et al., *Handbuch der Fledermäuse Europas und Nordwestafrikas*, Kosmos, 2007.

Dietz, M. et al. *Von Fledermäusen und Menschen*, Bundesamt für Naturschutz, Bonn, 2002.

Janssen, R. en J. Buys, *Inventarisatie van vleermuizen op kerkzolders, een handleiding*, 2001.

Kapteyn, K., *Vleermuizen in het landschap*, Schuyt & Co, 1995.

Limpens, H., et al., *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*, KNNV, Utrecht, 1997.

Simon, M. et al. *Ecology and Conservation of Bats in Villages and Towns*, Bundesamt für Naturschutz, Bonn, 2004.

Twisk, P., et al., *Zoogdieren van West-Europa*, KNNV, Utrecht, 1994.

Twisk, P. en H. Limpens, *een thuis voor de vleermuis*, Provincie Noord-Brabant, Den Bosch, 2006.